

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 22 december 2017 over de midterm review Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) (Kamerstuk 33 846, nr. 52).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud	blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
– Algemeen	2
– Het algemene beeld over de eerste twee jaar van de Wsob	2
– Beleidsreactie op specifieke onderdelen	3
II Reactie Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	6

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de midterm review Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen. Deze leden hechten groot belang aan de openbare bibliotheek als een laagdrempelige, algemene publieke voorziening die bijdraagt aan persoonlijke ontwikkeling en verbetering van maatschappelijke kansen. Deze leden waarderen het dat de openbare bibliotheken met hun activiteiten een belangrijke rol spelen in de lokale gemeenschap.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de tussentijdse evaluatie van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen. De leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de midterm review Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen en de bijbehorende beleidsreactie van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zij zijn verheugd om te lezen dat het aantal leden van bibliotheken onder de jeugd is toegenomen. Voor de taalontwikkeling is het van belang dat juist deze groep veel leest of wordt voorgelezen. Toch hebben de leden van deze fractie nog enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de midterm review Wsob en hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse maar ook met teleurstelling kennisgenomen van de brief van de Minister en de midterm review van de Wet openbare bibliotheekvoorzieningen waarmee een nadere actuele blik wordt geworpen op de ontwikkelingen in de bibliotheeksector. Zij hebben hier dan ook nog verschillende vragen en opmerkingen bij.

Het algemene beeld over de eerste twee jaar van de Wsob

De leden van de CDA-fractie constateren dat in de midterm review verschillende voorbeelden worden genoemd van het werk van openbare bibliotheken ten dienste van ouderen. Deze leden vragen de Minister nader in te gaan op de positie en de wensen van ouderen, voor wie de fysieke nabijheid van een bibliotheekvoorziening van groot belang is. Deze leden constateren dat de midterm review goede voorbeelden geeft van het belang van openbare bibliotheken voor integratie en inburgering. Zij vragen op welke wijze de Minister bibliotheken op dit gebied ondersteunt. De leden vragen de Minister nader in te gaan op de stand van zaken met betrekking tot de bibliotheekvoorzieningen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Deze leden zouden graag een beeld willen hebben van de ontwikkelingen op dit gebied, niet alleen als gevolg van de inwerking-treding van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.

De leden van de D66-fractie merken op dat uit de rapporten blijkt dat de samenwerking en resultaten van de samenwerking tussen de bibliotheken en de KB¹ nog niet altijd goed zichtbaar zijn. Zij vragen hoe de Minister de samenwerking tussen bibliotheken en de KB wil stimuleren. Kan de Minister reflecteren op het pleidooi van de VOB² om de digitale bibliotheek een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de openbare bibliotheken en Koninklijke Bibliotheek te maken, zodat snelle en goede afstemming tussen fysieke en digitale dienstverlening bij de lokale bibliotheek gerealiseerd kan worden?

Ondanks positieve geluiden omtrent het ontwikkelen en in stand houden van de digitale bibliotheek door de KB, bestaat er vanuit de lokale bibliotheken ook een wens om meer invloed te hebben op de uiteindelijke besluitvorming door de KB aangaande de digitale bibliotheek en de inkoop van e-content, zo concluderen KWINK en de Koninklijke Bibliotheek. Tevens vragen zij hoe de Minister wil omgaan met de wensen van het bibliotheekveld op het gebied van de digitale bibliotheek en de inkoop van e-content. In hoeverre kan dit meegenomen worden in het bestuurlijk overleg tussen Minister en IPO / VNG, zo vragen de voornoemde leden. Het bibliotheekveld pleit voor meer inzet op het voorkómen van taalachterstand en laaggeletterdheid. De leden vragen hoe de Minister dit pleidooi beoordeelt.

Tot slot willen de leden van deze fractie graag weten hoe de Minister de samenwerking tussen de bibliotheken en de Wmo³ op gemeentelijk niveau voor zich ziet.

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat uit de midterm review blijkt dat de samenwerking en de resultaten van de samenwerking tussen bibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek niet altijd goed zichtbaar zijn. De voornoemde leden vragen of de Minister het wenselijk vindt dat deze samenwerking wordt versterkt. Kan de Minister aangeven hoe zij deze samenwerking kan stimuleren, zo vragen deze leden.

Beleidsreactie op specifieke onderdelen

De leden van de CDA-fractie volgen met bijzondere belangstelling de uitwerking van het gewijzigd amendement van het lid Keijzer c.s.⁴, waarbij aan de wet de mogelijkheid is toegevoegd dat inwoners een voorstel kunnen doen voor de voortzetting van een bibliotheekvoorziening, als de gemeente van plan is deze te sluiten of ingrijpend te veranderen. Uit de midterm review blijkt dat burgerinitiatieven uiteenlopen wat betreft omvang en ambitieniveau en ook wat betreft samenwerking met de bibliotheekvoorziening en de mate van financiële ondersteuning door de gemeente. Deze leden vragen de Minister welke maatregelen zij neemt om een goede landelijke dekking van voorzieningen te garanderen. In dit verband achten deze leden het stimuleren van burgerinitiatieven en de goede aansluiting met (gemeentelijk) beleid van belang.

Hoe bevordert de Minister de continuïteit van burgerinitiatieven, die immers afhankelijk zijn van vrijwilligers? Op welke wijze houdt de Minister zicht op deze ontwikkelingen? Hoe brengt de Minister de bestaande ervaring binnen de bibliotheeksector met een «right to challenge»-regeling in bij de verdere concretisering? Ook vragen zij of de Minister nader kan toelichten waarom zij een specifieke AMvB⁵ met procesver-

---

¹ KB: Koninklijke Bibliotheek

² VOB: Vereniging van Openbare Bibliotheken

³ Wmo: Wet maatschappelijke ondersteuning

⁴ Gewijzigd amendement van het lid Keijzer c.s. ter vervanging van nr. 21 over het faciliteren van initiatieven van buurtbewoners (Kamerstuk 33 846, nr. 41)

⁵ AMvB: algemene maatregel van bestuur

eisten voor het beheer door burgers van een bibliotheekvoorziening niet nodig vindt.

De Minister stelt dat haar beeld is dat gemeenten hun verantwoordelijkheid voor de bibliotheekvoorzieningen serieus nemen. De leden vragen in dit verband naar de constatering dat van de 390 gemeenten (eind 2016) er 16 zijn zonder volwaardige openbare bibliotheekvoorziening in de zin van de Wsob. Welke instrumenten heeft de Minister ten opzichte van deze gemeenten? Zij vragen tevens of gemeenteraden voldoende op de hoogte zijn van de eisen van de Wsob om de verantwoordelijke wethouder op dit punt te controleren.

De leden van deze fractie onderkennen met de Minister dat in dunbevolkte regio's en in krimpgebieden volwaardige voorzieningen moeilijk te exploiteren zijn. Zij vragen op welke wijze de Minister de positie van de openbare bibliotheken inbrengt in het kabinetsbeleid ten aanzien van krimpregio's.

De Minister stelt dat de openbare bibliotheken een sleutelrol spelen bij het aanleren van de digitale vaardigheden, onder andere de digitale vaardigheden die nodig zijn voor het gebruik van digitale overheidsdiensten. De leden vragen de Minister nader in te gaan op het bredere vraagstuk van de noodzakelijke digitale vaardigheden die de samenleving vraagt. Op welke wijze kunnen openbare bibliotheken daarin een rol spelen, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de D66-fractie vragen of de Minister zich bewust is van de sterke vergrijzing onder het personeel in de bibliotheekbranche. Kan de Minister aangeven hoe zij de uitstroom te lijf gaat en zorgt voor nieuwe instroom, zodat de bibliotheekbranche een toekomstbestendig personeelsbestand kan opbouwen om de kwaliteit van het hedendaagse bibliotheekwerk in de toekomst te borgen, zo vragen deze leden.

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat het aantal gemeenten zonder bibliotheekvoorziening is toegenomen en het totaal aantal vestigingen in Nederland de laatste jaren is afgenomen. Ook is de gemiddelde afstand tot een bibliotheekvestiging opgelopen van 1,7 kilometer in 2012 naar 1,9 kilometer in 2016. Dit zijn gemiddelden. In Zeeland is dit bijvoorbeeld 3,5 kilometer. Deze leden vinden dit een zorgelijke trend. De voornoemde leden vragen of de Minister kan aangeven of het principe van de Wsob dat iedere inwoner van Nederland toegang moet hebben tot de fysieke en digitale openbare bibliotheek hiermee volstaat. Waar ligt de grens waarbij niet wordt voldaan aan dit principe van de wet, zo vragen deze leden. De leden van deze fractie constateren dat de Minister het behoud van bibliotheken in kleine gemeenten agendeert voor het bestuurlijk overleg met de VNG en IPO, zodat zij gezamenlijk de situatie kunnen monitoren en kunnen bespreken hoe de toegang van elke burger tot een bibliotheekvoorziening gewaarborgd kan worden. Kan de Minister aangeven aan welke maatregelen zij denkt om de toegang voor elke burger tot bibliotheekvoorziening te waarborgen, zo vragen deze leden.

De eerder genoemde leden constateren dat een (hoofd)vestiging minimaal 15 uur per week geopend is. Niet alleen de afstand maar ook de openingstijden zijn van belang voor de toegankelijkheid. Kan de Minister aangeven hoeveel uur per week gemiddeld een (hoofd)vestiging open is? Tevens vragen de leden of zij hierbij een onderscheid kan maken tussen stedelijk en niet-stedelijk gebied. Kan de Minister tevens aangeven of het gemiddelde aantal uren dat een vestiging open is, is toegenomen of afgenomen de afgelopen jaren, zo vragen deze leden.

De leden SP-fractie zijn van mening dat bibliotheken van essentieel belang zijn om laaggeletterdheid tegen te gaan, om kinderen kennis te laten maken met het plezier van lezen en als openbare plek om informatie en

kennis te verzamelen. Zij vinden het dan ook een zorgelijke ontwikkeling dat er door gemeenten fors bezuinigd wordt op deze voorzieningen. Zij kunnen dit niet los zien van de forse bezuinigingen op het gemeentefonds die de vorige kabinetten hebben doorgevoerd. Zij vragen naar de mening van de Minister hierover. De genoemde leden vragen of de Minister de mening deelt dat het bereikbaar en zichtbaar zijn van bibliotheken belangrijk is en hoe zij zich hiervoor in de toekomst gaat inzetten. Is zij tevens bereid in het bestuurlijk overleg ook de bibliotheken zelf te betrekken en niet alleen met bestuurders om tafel te gaan? Wat is voor de Minister een acceptabele afstand om te moeten reizen om een bibliotheek te kunnen bezoeken? De leden vragen of zij bereid is deze afstanden beter in kaart te brengen.

De eerder genoemde leden maken zich zorgen over laaggeletterdheid in onze samenleving. Zonder goed te kunnen lezen en schrijven is het lastig om zelfredzaam te zijn, terwijl de overheid daar steeds meer van uitgaat. Laaggeletterdheid voorkomen, zoals ook de Vereniging van Openbare Bibliotheken opmerkt, is beter dan genezen. De genoemde leden delen deze mening. Zij vragen of de Minister bereid is de verdeling van de toegezegde middelen nog eens te herzien, in overleg met de bibliotheken. Verder vragen de leden van deze fractie hoe het staat met de invoering van één landelijke bibliotheekpas. Tot slot vragen zij de Minister om nader in te gaan op hoe zij de digitale collectie beter wil ontsluiten en hoe zij de problemen met de aankomende vergrijzing van het personeel wil tegengaan.

De leden van de PvdA-fractie hebben eerder bij het wetgevingsoverleg op 13 november 2017 inzake de OCW-begroting 2018 onderdeel Cultuur⁶ dringend aandacht gevraagd voor de nijpende positie van bibliotheken in kleine gemeenten en dorpskernen. Dat deden de leden vooral vanuit het principe dat iedereen toegang moet hebben tot een bibliotheekvoorziening, omdat het onder andere een essentiële voorziening is voor ontwikkeling, ontmoeting en het in contact komen met cultuur. Die zekerheid staat in verschillende gemeenten in Nederland onder druk. In de Kamerbreed aangenomen motie van het lid Asscher c.s.⁷ wordt de regering gevraagd zich in te spannen voor het behoud van bibliotheken in kleine gemeenten en om bij deze midterm review een plan voor te leggen om de ambitie «iedereen heeft toegang tot de bibliotheek» nader vorm te geven.

De leden stellen vast dat de Minister invulling meent te geven aan de motie door bestuurlijk overleg met VNG en IPO te agenderen over de bundeling van voorzieningen, waaronder een openbare bibliotheek en het monitoren van de bibliotheekvoorzieningen en de toegankelijkheid daarvan voor iedereen. De Minister merkt daarbij helaas op niet te willen voorzien in een algemeen plan om de ambitie «iedereen heeft toegang tot de bibliotheek» vorm te geven, waarbij zij het beeld schetst van een bibliotheekaanbod dat hier in voldoende mate in voorziet. Deelt zij de opvatting van de leden dat de hiermee de motie niet uitgevoerd is? Graag ontvangen zij een reactie hierop. Zij vragen wanneer de Minister wel voornemens is om deze Kamerbreed aangenomen motie en uitgesproken ambitie uit te voeren en welk tijdspad zij daar dan bij voor ogen heeft. Zij vragen of de Minister voorts kan ingaan op de discrepantie tussen haar opvatting – dat een plan niet nodig is omdat er voldoende aanbod zou zijn – en de signalering in de midterm review van een daling in het aantal bibliotheken (conform de Wsob) tussen 2014 en 2016. Waarom gaat de Minister zo makkelijk voorbij aan het signaal uit de midterm review dat er ook bezorgdheid bestaat binnen het bibliotheeknetwerk over de ontwikkeling van het sluiten van vestigingen en locaties, waarbij de term

⁶ Kamerstuk 34 775 VIII, nr. 55

⁷ Kamerstuk 34 775 VIII, nr. 27

«olievlek» gehanteerd wordt? Schetst dit niet juist het beeld van een bibliotheekbereik dat een dalende negatieve lijn kent, waarbij het dus verstandig en noodzakelijk is om juist nu ambitie te tonen en een plan te maken met de sector om te voorkomen dat deze negatieve trend verergert en niet meer te keren is, zo vragen deze leden. De leden wijzen in dat licht ook op de reactie van de VOB, die aangaf zeer verheugd te zijn met de brede steun in de Kamer voor deze motie en daarmee de ambitie. De VOB schetst de noodzaak hiertoe, gelet op de sterke versoering van bibliotheken op het platteland en de «witte vlekken» in Nederland waar bibliotheekvoorzieningen zijn verdwenen. De leden vragen de Minister hierop in te gaan, aangezien de Minister een ander beeld schetst en een gebrekkig gevoel voor urgentie toont ten opzichte van de bibliotheeksector zelf in haar reactie richting de Kamer. De leden vragen aan de Minister waarom zij hier een veel te terughoudende houding aanneemt, terwijl er in den lande verschillende gebieden zijn waar bibliotheekvoorzieningen onder druk staan of al verdwenen zijn, waarmee dan ook niet iedereen zeker is van toegang tot een bibliotheek binnen redelijke afstand. Is de Minister het met de leden eens dat de reactie van de VOB juist aangeeft dat een plan voor het versterken van de huidige basis en het zeker stellen van aanbod van bibliotheekvoorzieningen voor iedereen wenselijk is? De leden vragen de Minister verder waarom er in dit verband alleen in bestuurlijk overleg voorzien wordt, zoals zij aangeeft in haar brief. Is de Minister het met de leden eens dat bestuurlijk overleg geen vervanging kan zijn van een noodzakelijk plan voor de beschikbaarheid en bereikbaarheid van bibliotheekvoorzieningen voor iedereen? Zij vragen wat de Minister nu meer gaat doen dan in overleg treden en uitgaan van haar bestaande inzet, waarbij er dus wel sprake is van de negatieve trend die in de midterm review en door de sector worden benoemd. Welke steun is zij voornemens te bieden aan gebieden waar bibliotheektoegang niet langer vanzelfsprekend en verdwenen is of dreigt te verdwijnen? Hoeveel financiële middelen is zij bereid om daarvoor uit te trekken? Zij vragen of de Minister verder bereid is om in haar aangekondigde bestuurlijk overleg niet alleen over de bibliotheeksector te praten maar vooral met de sector, door ze hierbij actief te betrekken. Zo nee, waarom niet, zo vragen de voornoemde leden.

II Reactie Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap